

BREU EVOCACIÓ DE WITTGENSTEIN

Josep-Maria Terricabras

El 26 d'abril d'enguany se celebra el centenari del naixement de Ludwig Wittgenstein, reconegut unànimement com un dels filòsofs més importants del segle, si no el més important. Tanmateix, és cert que Wittgenstein no és un filòsof popular: no només pel to a vegades molt críptic i oracular del seu estil —per exemple, en el *Tractatus*, de 1921— sinó també per la dificultat de tot el seu pensament, fins i tot dels escrits aparentment més planers —com les *Investigacions filosòfiques*, publicades el 1953, dos anys després de la seva mort. Wittgenstein és, doncs, un filòsof per filòsofs, un «filòsof pur» o —si es vol— un «filòsof tècnic». I el fet és que, en els ambients acadèmics, s'han fet invocacions molt freqüents a la seva obra. Així, dos dels corrents filosòfics més importants d'aquest segle —el neopositivista i l'anàlitic— s'han presentat lligats, respectivament, al *Tractatus* i a les *Investigacions*. Però també es relacionen amb el nom de Wittgenstein moltes de les investigacions fetes en camps tan diversos del coneixement com la matemàtica o la religió, la lingüística, el dret o la psicologia.

Ara bé, malgrat totes les reivindicacions acadèmiques, sembla ben clar que la influència real del pensament de Wittgenstein és molt menys visible que els focs follets que s'han anat encenent amb el seu nom. En aquest sentit es pot dir que, malgrat una influència innegable, l'obra de Wittgenstein continua essent avui molt més reconeguda que no pas coneguda.

El punt clau per comen-

çar a entendre el pensament de Wittgenstein consisteix a adonar-se que Wittgenstein no ofereix simplement noves respostes per als problemes de sempre, sinó que proposa un *mètode* filosòfic nou. Per tant, no comunica «doctrines filosòfiques», sinó que ensenya a fer filosofia. I això últim sempre és més difícil d'aprendre, que no pas un llistat de tesis. A més, adoptar el mètode de Wittgenstein suposa un replantejament molt a fons del que és la mateixa filosofia. Perquè: a) la tasca de la filosofia és ara l'anàlisi dels conceptes; una anàlisi que s'ha de fer a través de l'anàlisi del llenguatge, sense que això vulgui dir que el filòsof es dissol en el lingüista; b) es tracta, a més, d'una anàlisi —pacient i minuciosa— d'exemples i casos particulars; i això no vol pas dir ni que el filòsof desisteixi d'obtenir resultats generals, ni tampoc que s'autodissolgui en un viatjant de mostres; c) aquest filosofar s'acaba quan els problemes conceptuals es resolten, és a dir, es dissolen; però això no implica pas que la filosofia es declari supèrflua, perquè, mentre hi hagi pensament i llenguatge, hi haurà foscors conceptuals, i mentre hi hagi foscors conceptuals, serà imprescindible disposar de mitjans per esvair-les. (Ser filòsof és, doncs, acceptar la paradoxa de dur a terme l'impossible: la desaparició de tota confusió.)

Ara potser es pot endevinar que el mètode proposat per Wittgenstein no és gens anodí o insubstancial. Ben al contrari. Per Wittgenstein, la claredat no és simplement un

mitjà per arribar a altres objectius ideològics, sinó que constitueix la substància i la meta del filosofar. En aquest sentit, és força il·lustratiu el text del mateix Wittgenstein:

«En ciències, es pot comparar allò que s'està fent amb la construcció d'una casa, per exemple. Primer s'ha de posar un fonament sòlid, no s'ha de tornar a tocar ni a moure. En filosofia, no estem posant fonaments sinó endreçant una habitació, i en aquest procés ho hem de fer tot una dotzena de vegades.

L'única manera de fer filosofia és fer-ho tot dues vegades.»

Així, doncs, no és pas ben indiferent adoptar una o altra filosofia. Per exemple, la de Wittgenstein —malgrat la seva aparença tècnica— afavoreix una colla d'actituds com el rigor i la transparència, que són d'una gran rellevància ètica i cívica.

El Simposi Wittgenstein que es fa a Girona (12-14 d'abril) amb motiu del centenari del seu naixement no vol ser un mer acte de reconeixement, sinó que vol fer una contribució al coneixement i al pensament.